

23.5.2018

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys varhaiskasvatuslaiksi HE 40/2017 vp

Tiivistelmä

- Arene esittää päiväkodin johtajan kelpoisuudeksi soveltuvaa korkeakoulututkintoa.
- Sosionomien työmahdollisuuksien kaventuminen heikentää koulutuksen vetovoimaa ja siirtää koulutusta vastaamaan soteuudistuksen luomiin uusiin tehtäväkuviin.
- Toteutuessaan lakiesitys johtaa rekrytointiongelmien ja epäpätevän henkilöstön lisääntymiseen, mikä pahimmillaan heikentää lasten ja perheiden varhaiskasvatuspalvelujen laatua, lasten oppimisvalmiuksien perustaitojen rakentumista sekä varhaiskasvatusalan vetovoimaa.

Ammattikorkeakoulutetut varhaiskasvatuksessa

Ammattikorkeakoulut kouluttavat suuren osan lastentarhanopettajista. Koulutusta on tarjolla kaikissa maakunnissa, mikä on mahdollistanut pätevien lastentarhanopettajien rekrytointia koko maassa. Metropolia Ammattikorkeakoulu on ainoa englanninkielisiä lastentarhanopettajia kouluttava korkeakoulu.

Vastavalmistuneista sosionomeista, joita valmistuu vuosittain noin 2000, lähes kolmasosa työskentelee lastentarhanopettajina. Sosionomi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaa vuosittain noin 300 henkilöä.

Sosionomien koulutuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota opiskelijoiden pedagogisiin valmiuksiin. Lastentarhanopettajan pätevyyteen kuuluvat teoriaopinnot, vähintään kaksi pakollista ohjattua työharjoittelujaksoa päiväkodeissa, opinnäyte sekä mahdollisuus varhaiskasvatuksen pedagogiikan tai varhaiserityispedagogiikan syventäviin opintoihin. Toinen harjoittelujaksoista on pedagoginen ja toinen suuntaava harjoittelu lastentarhanopettajan toimenkuvaa toteuttaen.

Lakiesitys muuttaisi Sosionomi AMK -tutkinnon suorittaneiden asemaa varhaiskasvatuksessa, kun lain voimaan tulon jälkeen opintonsa aloittavat sosionomit eivät ole enää päteviä opettajan tehtävään varhaiskasvatuksessa.

Sosionomien tehtävät kaventuisivat

Lakiesityksessä luodaan uusi toimenkuva varhaiskasvatuksen sosionomi, joka toimii varhaiskasvatuksen opettajan rinnalla. Lakiesityksen perusteluiden mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvassa näkyisi etenkin sosionomin koulutuksen tuottama osaaminen moniammatillisen yhteistyön sekä varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluitten yhteistyön rakenteiden toteuttamisessa, perheiden palveluohjauksessa sekä perheiden kasvatusyhteistyön ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa.

Esityksen mukaan pedagogisesta toiminnasta vastaisi kasvatustieteen kandidaatin koulutuksen suorittanut varhaiskasvatuksen opettaja. Sosionomi ainoastaan osallistuu pedagogiseen toimintaan.

Nykyisin sosionomit toimivat varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettajina lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen sekä perheiden hyvinvoinnin tukena. Heidän tehtävänsä ovat lakiesityksen perusteluissa kuvattua laajemmat, joten esitys rajoittaa sosionomien työskentelyä varhaiskasvatuksessa. Lakiesitys kuitenkin edellyttää samaa koulutusta kuin nykyisin vaaditaan lastentarhanopettajaksi pätevältä sosionomilta (60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot).

Arene esittää, että korkeakoulututkinnon suorittaneella sosionomilla tulee olla koulutustaan vastaavat vastuut ja tehtävät. Pedagoginen ja monialainen vastuu tulee jakaa korkeakoulutetun henkilöstön kesken joustavasti ja koulutusten tuottamaa osaamista hyödyntäen.

Päiväkodin johtajan kelpoisuus

Arene esittää päiväkodin johtajan pätevyysvaatimukseksi soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa. Tämä laajentaisi päiväkodin koko henkilöstön mahdollisuuksia kouluttautua johtotehtäviin. Vähintäänkin tämä mahdollisuus pitää olla nykyisellä henkilöstöllä, jonka kelpoisuus toimia opettajina säilyy lain voimaantulon jälkeen.

Soveltuva korkeakoulututkinto mahdollistaisi esimerkiksi sosionomi YAMK:n etenemisen päiväkodin johtajaksi. Tutkinnon tuottamaan ammatilliseen ydinosaamiseen kuuluu 15 opintopistettä johtamisopintoja. Lisäksi ylemmän tutkinnon suorittaneilla sosionomeilla on jo vähintään kolme vuotta alan työkokemusta. Sosionomi YAMK -tutkinnon suorittaneet ovat hyvin kokeneita varhaiskasvatuksen ammattilaisia.

Arene pitää erittäin ongelmallisena, että lakiesitys ei mahdollista pätevänä lastentarhanopettajana toimivan sosionomin etenemistä erityisopettajaksi tai päiväkodin johtajaksi. Uramahdollisuuksien rajaamisella on vaikutusta alan houkuttelevuuteen työnantajana.

Paine sosionomikoulutuksen uudelleen suuntaamiseen

Toteutuessaan lakiesityksellä tulee olemaan vaikutuksia korkeakoulutukseen. Sosionomi on yksi Suomen suosituimpia korkeakoulututkintoja. Alan työmahdollisuuksien rajaamisella voi olla vaikutus koulutuksen vetovoimaan. Valmistuvien työmahdollisuuksien rajaaminen varhaiskasvatuksessa ohjaisi ammattikorkeakouluja suuntaamaan koulutusta varhaiskasvatuksesta muihin tehtäviin. Valmisteilla oleva sosiaali- ja terveystieteiden uudistus luo uusia työtehtäviä sosiaalialan korkeakoulutetuille mm. neuvonta- ja ohjaustehtävissä.

Ammattikorkeakoulu on tarjonnut jatko-opintoväylän myös ammatillisesta koulutuksesta lastenhoitajaksi valmistuneille. Suomessa on ollut hyvin vaikea edetä ammatillisesta koulutuksesta yliopistoon, joten lastenhoitajien mahdollisuus kouluttautua varhaiskasvatuksen opettajaksi käytännössä sulkeutuu.

Alan vetovoima työnantajana heikkenee

Esitettyyn varhaiskasvatustalakiin sisältyvät tavoitteet henkilöstörakenteen muuttamisesta ovat heittäneet suurta huolta varhaiskasvatuksen henkilöstön ja työnantajien parissa. Esityksen pelätään yleisemminkin johtavan työvoimapulaan, mikä puolestaan voi johtaa epäpätevän henkilöstön määrän lisääntymiseen. Tällä olisi kielteiset vaikutukset alan vetovoimaan.

Myös Arene pelkää, että pätevyysvaatimusten muuttaminen ja siitä seuraava lastentarhan / varhaiskasvatuksen opettajien koulutuksen loppuminen ammattikorkeakouluissa heikentäisi koulutetun työvoiman saatavuutta suuressa osassa maata.

Pätevien varhaiskasvatuksen opettajien puuttuessa varhaiskasvatuksen sosionomit hoitavat näitä tehtäviä koulutukseltaan yhtä osaavina kuin nykyiset lastentarhanopettajat, mutta kuitenkin muodollisesti epäpätevinä. Näin laki eriarvoistaa merkittäväällä tavalla päiväkotien henkilöstöä.

Varhaiskasvatuslain ympärillä on käyty laajaa yhteiskunnallista keskustelua, johon lausunnossa on viitattu. Lain vaikutuksista lapsiin ja perheisiin sekä varhaiskasvatuksen työmarkkinoihin on ollut hyvin ristiriitaisia näkemyksiä. Tämän vuoksi on tärkeää, että lain vaikutuksia varhaiskasvatuksen toteutumiseen, työmarkkinoihin sekä alalle pätevöittävään koulutuksen tarjontaan ja vetovoimaan seurataan pitkäjänteisesti lain säätämisestä alkaen siirtymäkauden päättymiseen asti.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Tapio Varmola
puheenjohtaja

Petri Lempinen
toiminnanjohtaja